

A blue background with a horizon line, representing the sea and sky. The text is centered in white.

Studia dwustopniowe

Stanisław Chwirot
Wrocław, listopad 2007

A blue background with a horizon line, representing the sea and sky. The text is centered in white.

Studia dwustopniowe

- wymysł urzędników?

Studia dwustopniowe

- wymysł urzędników?
- pomysł nawiedzonych reformatorów?

Studia dwustopniowe

- wymysł urzędników?
- pomysł nawiedzonych reformatorów?
- **a może życiowa konieczność?!**

Uwarunkowania społeczne

- zmiana znaczenia wykształcenia wyższego
- zmiana znaczenia dyplomu,
- **od zawodowości do zatrudnialności,**
- kształcenie ustawiczne + mobilność,
- wymierne czynniki ekonomiczne.

- zmiana znaczenia dyplomu,
- **od zawodowości do zatrudnialności,**

„... the fact that they have that degree basically conforms they are people who think in a certain way and have certain abilities, so next stage is a number of key competencies.”

(personnel manager, multi-national food manufacturer)

„Wie Pan, pomyślałam sobie, że filozofia to nie są łatwe studia i jeśli je skończyła to ma potencjał, a reszty się u nas nauczy.”

(szefowa biura nieruchomości w Toruniu, o p. Agnieszce, która zajmowała się sprzedażą mojego mieszkania, Chwirot 2007)

- kształcenie ustawiczne + mobilność,

- znikające zawody (kto dziś pamięta „halę maszyn” lub linotypistów – elitę zawodu drukarza?),
- znikające miejsca pracy (outsourcing + internet), ale również nowe technologie (cyfrowe aparaty fotograficzne ⇒ koniec pracy dla fabryk błon i papierów fotograficznych)
- pojawiające się zupełnie nowe miejsca pracy + zapotrzebowanie na nowe umiejętności

2003 r. – 25 000 amerykańskich zeznań podatkowych wypełniono w Indiach,

2004 – ponad 100 000,

2005 – ponad 400 000

- call-centres – 250 000 Hindusów obsługuje klientów amerykańskich

T.L. Friedman: Świat jest płaski, Rebis, Poznań, 2006

„Zawód księgowego przechodzi obecnie transformację. Ci, którzy żyją przeszłością i opierają się zmianom, będą musieli się pogodzić z tym, że ich usługi zaczną być traktowane jak prosty towar. Ci, którzy będą umieli tworzyć wartość dodaną dzięki wytyczaniu nowych kierunków, budowaniu związków i twórczemu wykorzystaniu swoich umiejętności, zdecydują o nowym obliczu tej branży i wzmocnią swoje relacje z dotychczasowymi klientami”

L.G. Boomer, artykuł w „Accounting today”, 2004 za T.L. Friedman: Świat jest płaski, Rebis, Poznań, 2006

- wymierne czynniki ekonomiczne

nowe miejsca pracy pojawiają się w nowych miejscach i wymagają nowych kwalifikacji

kształcenie przez całe życie - LLL

(szacuje się, że w USA współcześni absolwenci będą zmieniali zawód średnio 5 razy w okresie aktywności zawodowej)

5 lat kształcenia w celu przygotowania do uprawiania określonego zawodu **zbyt kosztowne – dla wszystkich** zainteresowanych

Nie ma „ucieczki” od Procesu Bolońskiego

Nie ma „ucieczki” od Procesu Bolońskiego

Dla uczelni wyższej wdrożenie założeń Procesu Bolońskiego –
-warunek sukcesu na coraz bardziej konkurencyjnym „rynku”.

Nasza „atrakcyjność” – kilka faktów:

- ◆ w **1995** r. w Niemczech studiowało **11 000 studentów** z Polski, w **2006** r. na uczelnie niemieckie zgłosiło się **15 000 kandydatów** z Polski
(ok. 3% naboru w Polsce),
- ◆ ERASMUS – 2005/2006, **33 kraje**, atrakcyjność oceniana na podstawie stosunku liczby wyjeżdżających do przyjeżdżających
 - **Polska – 30%**,
 - **za nami tylko** Turcja – 29%, Bułgaria – 28%,
Rumunia – 20%, Luksemburg – 10%,
- ◆ dane z Wielkiej Brytanii (UUK, marzec 2007)
 - **największy przyrost** liczby studentów zagranicznych
w grupie studentów z Polski

Uwarunkowania prawne

Z „formalnego” punktu widzenia Polska w ocenach stanu wdrażania założeń Procesu Bolońskiego lokuje się w „górnej grupie stanów średnich”

Jak jest naprawdę?

Kilka przykładów:

1. studia dwustopniowe od początku przyjmowane z niechęcią, postrzegane jako „europejska fanaberia” i źródło obniżania poziomu kształcenia ⇒ naciski na pozostawienie studiów pięcioletnich i automatyzm wprowadzania studiów dwustopniowych jako „innej nazwy” dla klasycznej formuły studiów pięcioletnich,
2. ECTS – brak zrozumienia, automatyzm i czynniki niemerytoryczne w przypisywaniu liczby punktów zajęciom itd.
3. praktyki – przykry i nie dający się zrealizować obowiązek, a nie niezwykle ważny element kształcenia

Oczywiście są wyjątki, ale...

Dlaczego tak jest?

Bezwładność, reguła oporu itd. ale równocześnie

1. od 1999 r do 2005 r. praktycznie brak działań mających na celu upowszechnienie idei Procesu Bolońskiego,
2. nadmiar demokracji – trzyletnie kadencje, brak profesjonalnej kadry zarządzającej + brak stabilności niesprzyjające tworzeniu i wdrażaniu długofalowych strategii,
3. struktura organizacyjna uczelni, system pensum dydaktycznego
4. ...

Obecny stan prawny umożliwia wiele ale nie zachęca:

- ♦ **kształcenie wyłącznie na kierunkach studiów** (trudno to nawet przetłumaczyć, co dopiero wytłumaczyć partnerom zagranicznym):
 - **118 kierunków**, w tym **11** z utrzymanym cyklem 5-letnim + **2** z dopuszczalnym trybem jednolitych studiów magisterskich (**11%**)
 - **analityka medyczna** – czy naprawdę nie może być studiów II stopnia z naborem po chemii I stopnia?
 - **aktorstwo** – sic!
 - **konserwacja i restauracja dzieł sztuki**
 - **realizacja obrazu filmowego, telewizyjnego i fotografia**
 - **psychologia**

„Załatwienie” statusu studiów jednolitych postrzegane jako sukces danego środowiska, przedmiot dumy jednych i zazdrości drugich.

♦ **standardy**

- prawda, że „rozluźnione”, ale są i swoim istnieniem narzucają stary sposób myślenia o kształtowaniu programów i ocenie jakości,

♦ **algorytmy finansowania**

- nie biorą pod uwagę różnej kosztocłonności kształcenia na I i II stopniu,

♦ **samo wprowadzanie reformy jest koszt- praco- i czasochłonne**

**Minimalny zestaw wymogów zapewniających „sensowne”
wprowadzenie studiów dwustopniowych:**

- ♦ Ukończenie studiów I stopnia na jednym kierunku pozwala na dalsze kształcenie na studiach II stopnia na innym kierunku – taka kontynuacja jest w praktyce oczywiście możliwa, po spełnieniu warunków dodatkowych.
- ♦ Ocena kompetencji absolwentów następuje na podstawie dyplomów ukończenia studiów zarówno I, jak i II stopnia.
- ♦ Elastyczny system studiów pozwala na uzyskanie zróżnicowanych efektów kształcenia w postaci zróżnicowanych kompetencji absolwentów tych samych studiów.
- ♦ Uznanie, że podstawą tworzenia programów studiów, w tym treści programowych, są efekty kształcenia absolwentów (**wiedza, umiejętności, inne kompetencje**).

Ramowy zarys procedur dla przygotowania nowych programów:

1. Określenie tożsamości badawczej i edukacyjnej szkoły/jednostki – „**misja**”.
2. Rozpoznanie rynku.
3. Opracowanie modelowego planu studiów I i II stopnia.
4. Opracowanie programów.

ECTS

- **Warunkiem koniecznym uzyskania punktów – osiągnięcie założonych efektów kształcenia** (zmiana od „nauczania” do „uczenia się” albo inaczej od systemu „nastawionego na nauczyciela” do „nastawionego na studenta”)
- System akumulacji ⇒ **uelastycznienie** programów i organizacji studiów.
- System przenoszenia osiągnięć ⇒ **mobilność**.

Pożytki dla uczelni

- ◆ Wszystkie korzyści dla uczelni są nierozdzielnie związane z wyzwaniami i twórczą pracą, którą trzeba wykonać.
- ◆ Może to zatem być uznane przez uczelnię, a zwłaszcza przez jej pracowników nie za korzyść lecz za ciężar.
- ◆ Projektowane zmiany mogą natrafić na trudności dodatkowe, nie wynikające z istoty sprawy, lecz z warunków w jakich zmiany będą wprowadzone – na przykład warunków prawnych.

Te trudności mają także ambiwalentny charakter, z jednej strony są ciężarem, zaś z drugiej strony, raz pokonane, stają się trwałą korzyścią uczelni.